

door Hilbrand Rozema

De fascinatie van wandelaar en schrijver Herman Vuijsje voor de Muur van Hadrianus in Groot-Brittannië is zo aanstekelijk, dat je na het lezen van zijn reisgids en het zien van de muurfoto's zelf een *wallwalker* wilt worden. Een grens van steen, met een schat aan verhalen.

Op een dag bedenkt iemand een machine die musea vult met geuren. Geschiedenis is meestal geur- en geruisloos. Maar eigenlijk zouden musea vol moeten zijn met klokgebeier, hoefgeklepper, vliegengezoem, geplons, kreten, lachen en gesnater. Voor dat laatste geluid zorgt alvast de *ringtone* op Vuijsjes mobieltje. Hij wandelt langs de foto's van zijn verslaving aan Hadrian's Wall. Drie keer wandelde hij in het echt langs die muur, van begin tot eind, oost tot west, zee tot zee, met fotografe Marjan van de Veen van Rijk. Het golvende landschap van Noord-Engeland is bijna te ruiken. Een zaal verder snuiven we aandachtig de geur op van twee forse kadepalen. Jawel, die ruiken nóg, na tweeduizend jaar. Havens en veen... houtrot en ruimte. Zilte zeelucht. De palen, nog te zien in het Allard Pierson Museum, ruiken naar het Forum Hadriani als onderdelen van Nederlands oudste bekende waterwerk: het Vliet, een door Romeinen bij Voorburg gegraven kanaal met houten bekisting.

Barbaren

In het jaar 122 schiepte keizer Hadrianus na inspectie langs de grensforten in huidig Nederland, zich daar in, stak de Noordzee over en gaf in Britannia de aanzet tot de Muur, die bijna drie eeuwen de noordgrens van het rijk zou zijn. De voltooiing zag hij niet, maar zijn naam is er voor altijd mee verbonden. In Schotland ('Caledonia') woonden Picten, woeste krijgers. De muur moest de Romeinen scheiden van de barbaren. Nog meer muurfoto's staan er in *Een grens van steen*, herdrukt en sterk uitgebreid na de eerste wandeling in 1996.

Vuijsje raakt er niet over uitgepraat. „Het mooie is dat je de hele 117 kilometer in een weekje lopen kunt. Daarnaast is het zo'n duidelijke lijn in je wandeling. Het is niet overloos, je weet: ik moet daar zijn, en dat is prettig.“ Een excuus om plekken te zoeken waar de meeste wandelaars niet komen. Het eerste stuk van de muur is weg of opgeslokt door Newcastle. Maar de volhouder wil elk stukje bij elkaar puzzelen en de hele route volgen. Het duo duikt op in morsige, neerslachtige arbeiderswijken, praat met paters die hen meertonen achter de droeve jarenzeventig-baksteenmuren, scharrelt langs verkeer in de bermen van snelwegen en klaart begraaftplaatsen over om lokale dronkaards te spreken. Zo bieden ze, behalve alle historie die je nodig hebt, observaties van het nu – van de Britten, met hun excentriciteit en liefde voor erfgoed. Zo maken we kennis met de man die, na een vervelend ontslag, besloot zelf als Romein te acteren en gekleed in zijn fraaie legionairsuitrusting een begrip werd: Jefficus, *The One Man Roman Army*. En met Alan Whitworth, die alle stenen van de Muur tekende – en vlak voor voltooiing van zijn levenswerk werd weggezuigd.

Hij moet de foto's al honderd keer hebben gezien. Maar het is duidelijk echte liefde,

Muur van Hadrianus in Brits landschap. FOTO'S MARJAN VAN DE VEEN-VAN RIJK. Romeinse voorwerpen. Schrijver, socioloog en wandelaar Herman Vuijsje wijst naar het traject waarlangs de Muur van Hadrianus loopt. FOTO'S NEDERLANDS DAGBLAD

Grenzeloze liefde voor een grens

Vuijsje duikt zo'n beetje 'in' de foto's: ruige landschappen met reliëf, waar de ruwe muur in rechte lijn overheen golft, waar de wind door het gras rent. De vijftiger weet niet waarom juist Hadrianus' erfenis hem zo aanspreekt. „Als jongetje van 12, 13 was ik kastelenfreak, ik kende alle kastelen van Nederland uit mijn hoofd. Nu ben ik geboeid door ruimtelijkheid en begrenzing, hekken en landsgrenzen. Waar trekken mensen een grens, om zich heen? Ook tekeningetjes en plattegronden boeien me. Een behoefte aan ordening misschien.“

De Romeinen dachten zo metrisch dat alle *milecastles* exact moesten komen waar ze volgens hun meetlint hoorden – ongeacht het landschap. Tegelijk maakten ze 118 kilometer lang handig gebruik van natuurlijke steiltes, om hun verdediging volmaakt te maken. Vuijsje weet het zeker: begin gewoon te lo-

pen en je wordt vanzelf een muurkundige, die meepraat over castellums, de vallum (diepe gracht, delen nog zichtbaar), Mithras-tempeltjes, de mooiste route, de juiste metseltechniek, de erosiebestrijding. „Het mooie is: de discussie is nooit af, iedereen mag meedoen en ideeën opperen.“ Bij stukken met nog de authentieke, Romeinse mortel is een turf laag aangebracht om inregenen te voorkomen.

Tussen de bouw van de muur en 2010 liggen voetsporen van menige achttiende- en negentiende-eeuwse dominee met de Oudheid als hobby. Sinds de middeleeuwen is de 'Roman Wall' elke eeuw opnieuw herontdekt. Over deze ontdekkers gaat het verhaal ook. De wandeling is voor een gezond persoon die het geluk heeft te kunnen lopen, in een weekje te doen. Toch is het een zoektocht, een pelgrimage. Niet alleen omdat er oude

kerkjes opduiken maar ook omdat het middeleeuws woest en ledig landschap van Tolkienachtige grimmigheid doorkruist: op de Whin Sill Ridge, een landschap in de vorm van een branding van opgestuwd gesteente, kun je bij kou en regen echt in de problemen komen. Des te zoeter de aankomst. Ontbering op maat, wat wil je nog meer? „Een leuk, mooi, klein reisje; in een week ben je uit en thuis; je komt door verlaten gebieden, je leert ervan en het is niet duur“, zegt Vuijsje wervend. Als auteur van een eerder wandelreisboek *Pelgrim zonder geloof*, spreekt hem het wandelen zelf sterk aan. „Je loopt je los, je schiept ruimte voor denken. Contact met medewandelaars is een gekke mengeling van intensiteit en anonimiteit. Met sommige archeologen raakten we bevriend. Zij zijn in Amsterdam langs geweest. Als socioloog boeit mij de muur, maar zeker ook wat zo'n muur met mensen doet.“ De

grenzenloze nieuwsgierigheid maakt *Een muur van steen* tot de haast ideale reisgids.

MEER INFORMATIE:

Dit artikel is mede geschreven n.a.v. *Een grens van steen*. Op avontuur langs de muur van Hadrianus, uitgeverij Celadon Hilversum, € 20,00. Foto's nog deze maand te zien in Allard Pierson Museum, www.allardpiersonmuseum.nl. In het Stedelijk Museum Leidschendam-Voorburg is van 17 september t/m 21 november de tentoonstelling 'Het verhaal van de Vliet' te zien. www.stedelijkmuseum-lv.nl

ZIE OOK:

WWW.HADRIANS-WALL.ORG
WWW.AICKLEDORE.CO.UK/NIJHOLIDAYS/HADRIANSWALL.htm
WWW.WESTENGLAND.NL/IDEAS/RURAL-ESCAPES/WALKING-AND-CYCLING/WALKING-ROUTES/HADRIANS-WALL-PATH-ASIP

